

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

-

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

-

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

-

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Suomen Vetyklusteri kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksen luonnoksesta uudeksi alueidenkäyttölainsiksi.

Suomen Vetyklusteri on yli 80:n yrityksen ja toimialaliiton vuonna 2021 perustama yhteenliittymä, joka edistää Suomen puhdasta siirtymää ja vetytalouden kehittymistä Suomessa. Kotimaisella vetyarvoketjulla on mahdollisuus saavuttaa vuoteen 2035 mennessä jopa 13 %:n osuus suomalaisesta BKT:stä ja luoda samalla 115 000 työpaikkaa. Arvoketjun tuottama vuosittainen arvo vuonna 2035 on jopa 34 miljardia euroa. (Lähde: Vetyklusterin Strategiaselvitys).

Hallitusohjelman mukaan Suomi tähtää 10 prosentin osuuteen EU:n puhtaan vedyn tuotannosta. Suomen kilpailuetu vetytaloudessa perustuu edullisen, puhtaan sähkön runsaaseen saatavuuteen sekä ennustettavaan ja pitkäjänteiseen sääntely-ympäristöön.

Esitys kiinteästä etäisyyssäännöksestä tuulivoiman ja asutuksen välille vaarantaa vetytaloudelle asetetun tavoitteen saavuttamisen. Gasgrid ja Fingrid ovat arvioineet skenaariotyössään, että vuonna 2030 vedyntuotanto vaatii 58–69 TWh uutta sähköntuotantoa ja vuonna 2040 114–192 TWh. Vedyn jatkojalostus esimerkiksi vihreäksi teräkseksi, ammoniakiksi tai e-metaaniksi vaativat myös merkittävää sähköntuotannon lisäystä.

Maatuulivoima on Suomessa tasoitetulta tuotantokustannukseltaan (LCOE) edullisin sähköntuotantomuoto, ja sen merkitys Suomen puhtaan sähköntuotannon tuplaamisessa ja teollisuuden kilpailukyvyyn varmistamisessa on kriittinen. Vetyklusteri on huolestunut, että keinotekoinen etäisyyssääntö, jolla ei ole tieteellistä perustetta, vaarantaa sähköntuotannon tarvittavan kasvun. Vaikutukset vetyarvoketjuun ja sen luomiin työpaikkoihin tulee huomioida hallituksen esityksen vaikutustenarvioinnissa.

Ympäristöministeriön FCG:ltä tilaaman raportin mukaan etäisyysvaatimukset 8 x ja 10 x voimalan kokonaiskorkeus eli $8 \times 350 = 2800$ m ja $10 \times 350 = 3500$ m estävät suurella todennäköisyydellä sen, että maatuulivoimarakentaminen etenisi ennusteiden edellyttämän lisäystarpeen mukaisesti ja saattavat jopa tyrehdyttää sen käytännössä kokonaan 10–15 vuoden kuluessa. Kyseisen FCG:n raportin mukaan jo 1,5 kilometrin vähimmäisetäisyys aiheuttaisi merkittäviä rajoitteita uusille tuulivoimahankkeille. Selvityksen mukaan puhtaan teollisuuden vaatima sähkön lisäystarve ei vaaranna, mikäli etäisyydeksi asetetaan 800–1000 metriä.

Esityksessä etäisyyssäännön kielteistä vaikutusta tuulivoimarakentamiseen on pyritty loiventamaan rajaamalla etäisyyssäännön soveltamisesta pois tuulivoimalat, jotka sijoittuvat maakuntakaavassa osoitetulle alueelle, sekä alueen maanomistajien suostumusta koskevalla menettelyllä. Vetyklusteri ei näe näitä keinoja riittävinä poistamaan suuren etäisyysvaatimuksen aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia tuulivoimarakentamiselle. Hallituksen esityksen maakuntakaavojen tuulivoimapotentiaali voidaan myös todeta olevan vahvasti yliarvioitu, sillä maakuntakaavoissa

tuulivoiman osalta ei huomioida lukuisia muita rajoittavia tekijöitä Puolustusvoimien lausunnoista melumallinnuksiin tai tarkempiin ympäristövaikutusten arviointeihin ja luontoarvoihin. Maakuntakaavat on samoin saatettu hyväksyä jo vuosia sitten, jonka jälkeen niihin merkityille tuulivoima-alueille tai niiden läheisyyteen on jo rakennettu asutusta, mikä estää tuulivoimarakentamisen.

Maakuntakaavojen sijaan tuulivoimahankkeiden vaikutukset selvitetään kattavasti kaavoituksessa ja YVAssa. Asutuksen ja tuulivoiman välistä etäisyyttä säännellään valtioneuvoston asetuksella tuulivoimaloiden ulkomeluntasosta (1107/2015) sekä YM:n ohjeella melumallinnuksesta, jotka yhdessä asettavat yhden Euroopan tiukimmista etäisyysvaatimuksista tuulivoimalle.

Onkin hyvin tyypillistä, että maakuntakaavassa määritettyä tuulivoima-aluetta tarkennetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA) ja kaavoituksen ympäristöselvityksissä saatujen tietojen pohjalta siten, että jopa suurin osa voimaloista sijoittuu lopulta maakuntakaavan TV-alueen ulkopuolelle. Hallituksen esityksen luonnoksessa tämä tarkentuminen on vaikeutumassa huomattavasti, sillä etäisyysääntely tulee esityksen mukaan koskemaan kaikkia voimaloita, jotka eivät sijaitse varsinaisella maakuntakaavan TV-alueella.

Vetyklusteri näkeekin, että vaikutuksiltaan näin mittavan päätöksen pitää pohjautua mahdollisimman ajantasaiseen ja tarkkaan tietoon, ja että FCG:n raportin vaikutusarviointeja tulee päivittää ennen päätöksentekoa huomioimaan muutkin tuulivoimarakentamista rajoittavat tekijät, jotta lakiesityksen vaikutukset Suomen sähköntuotannolle ja vetytaloudelle ovat selvillä ennen päätöksentekoa.

Vetyklusteri toteaa, että vetytalouden syntyminen Suomeen ei ole itsestäänselvyys, vaan se edellyttää kilpailukykyisen investointiympäristöä ja johdonmukaisia toimia. Näkymä edullisen, uusiutuvan energian saatavuudesta jatkossakin on avainasemassa ja sillä on ratkaiseva merkitys talouskasvuun ja työllisyysasteeseen Suomessa.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Teollisen mittakaavan aurinkovoimatuotanto täydentää ajallisesti tuulivoimatuotantoa ja on merkittävässä roolissa vetytalouden edellyttämän puhtaan sähköntuotannon lisäämisessä. Vetyklusteri on huolissaan siitä, että alhainen hehtaariraja suunnittelutarveratkaisun käytölle sekä aurinkovoimaosayleiskaavaan esitetyt rajoitukset hankaloittavat luvitusta ja hidastavat aurinkovoiman kehitystä Suomessa.

Vetyklusteri haluaa myös tuoda esiin, että rajoitukset voivat erityisesti rannikkoseuduilla ja Etelä-Suomessa, missä sähköntuotannon tarve ja riittävä verkkokapasiteetti sijaitsevat, johtaa pienempiin ja vähemmän kannattaviin hankekokoihin. Tämän käytännön seurauksena investoinnit aurinkovoimaan vähenevät

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

-

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

-

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentti luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Siirtymäsäännöksellä on suuri merkitys investointiympäristön ennustettavuuden kannalta. Näkemyksemme mukaan kaavoja, jotka ovat tulleet vireille ennen alueidenkäyttölain voimaantuloa, laadittaessa ja hyväksyttäessä tulisi soveltaa voimassa olleita säännöksiä (126 §).

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Moilanen Piia-Paula
Suomen Vetyklusteri ry